

7. Wilson R., Gilligan C., Kearson D. Strategic Marketing Management, Butherworth-Heinemann, 1996.

8. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник/ О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.; Під. ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: ВД "Професіонал", 2004. – 960 с.

9. Инновационный менеджмент: Справ. пособие. – М.: ЦИСН, 1998. – 568 с.

10. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов/ С.Д. Ильенкова, Л.М. Гохберг, С.Ю. Ягудин и др. Под ред. Ильенковой С.Д. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 327 с.

11. Ілляшенко С.М. Менеджмент та маркетинг інновацій: монографія. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2004. – 616 с.

12. Кіндрацька Г.С. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник. – К.: Знання, 2006. – 366 с.

13. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.

14. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. – Львів: Вид. центр Львівського НУ ім. Івана Франка, 2001. – 608 с.

15. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Вівчар О.Й., Мельник Л.І. Активізування інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств: Монографія/ За наук. ред. проф., д-ра екон. наук О.Є. Кузьміна. – Стрий: ТзОВ "Укрпол", 2005. – 250 с.

16. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Тувакова Н.В., Кузнєцова А.Я. Інвестиційна та інноваційна діяльність: Монографія/ За наук. ред. проф., д-ра екон. наук О.Є. Кузьміна. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.

17. Солов'єв В.П. Конкуренция в условиях инновационной модели развития экономики/ Под научн. ред. д-р екон. наук Б.А.малыцкого. – К.: Фенікс, 2006. – 165 с.

УДК 65.014.1+658.14

Доц. О.О. Маслак; асист. В.Й. Жезуха –
НУ "Львівська політехніка"

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто підходи різних авторів до визначення терміну "інновації", запропоновано авторське визначення цього терміну, а також показано важливість впровадження інновацій у діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційність, ініціативність, значення інновацій, промислове підприємство.

Assoc. prof. O.O. Maslak; assist. V.Y. Zhezhuha – NU "L'vivs'ka Politekhnikha"

Essence and value of innovations for industrial enterprises

In the article approaches of different authors are considered to determination of term of "innovation", author determination of this term is offered, and also importance of introduction of innovations is shown in activity of domestic industrial enterprises.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Незважаючи на позитивні зрушення в економіці України, які спостерігаються протягом останнього часу, можемо стверджувати про низький інноваційний потенціал вітчизняних промислових підприємств. На сьогодні ще багато керівників вітчизняних підприємств акцентують свою увагу саме на обсягах виробництва та збуту насамперед маючи перевагу у вигляді дешевої робочої сили, сировини тощо. Однак, підприємства економічно розвинених країн Європи та решти світу вже давно усвідомили той факт,

що саме інноваційність є чи не найважливішим фактором, який забезпечує конкурентну перевагу підприємства в умовах зростання конкуренції. Саме тому важливо розуміти сутність інновацій, сфери, де вони можуть здійснюватись, а також їхню роль у діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми та визначення питань, що не вирішені. Проблемними питаннями сутності інновацій, а також визначення їхньої ролі для вітчизняних промислових підприємств присвячено чимало праць вітчизняних та закордонних авторів. Зокрема, принципові положення, що стосуються інновацій, висвітлили О. Амоша, В. Александрова, І. Александров, Ю. Гава, С. Ганзюк, В. Геєць, В. Гневко, В. Гринькова, В. Захарченко, О. Кузьмін, О. Лапко, В. Семиноженко, О. Станіславик, Н. Чухрай, П. Щедровицький та багато інших. У роботах автори дають свої визначення терміну "інновації", здійснюється їхній поділ за різними ознаками, висвітлюються напрями та етапи становлення інноваційної економіки України, обґрунтовується роль і значення інновацій для вітчизняних промислових підприємств. Однак, досить багато важливих питань ще й досі не знайшли свого вирішення. Так, відсутній системний підхід до розуміння сутності інновацій, потребує уточнення сам термін "інновації" насамперед через дослідження історичних аспектів його виникнення та становлення.

Мета роботи. Розглянути підходи різних авторів до визначення терміну "інновації", запропонувати авторське визначення даного терміну, а також показати роль і значення інновацій для вітчизняних промислових підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження. Розглядаючи сутність інновацій, важливо розглянути одне з перших визначень цього терміну, яке було дане Шумпетером. Він один з перших, ще на початку минулого століття, ввів цей термін у вжиток як економічну категорію і письмово зафіксував його у 1960 р. у своїй праці "Теорія економічного розвитку". Цей термін розглядався Шумпетером у достатньо широкому розумінні і охоплював:

- удосконалення існуючих виробів, а також створення нових;
- впровадження нових способів виробництва, а також удосконалення існуючих;
- активізування та вихід на нові ринки збуту;
- діяльність, що спрямована на удосконалення і використання нових способів збуту;
- використання нових видів сировини та матеріалів;
- нововведення у сфері виробництва продукції [11].

Визначення Шумпетера вважається класичним, одним з найбільш поширених та знаних в економіці, однак воно є досить широким за своїм змістом, оскільки стосується по суті кожної сфери діяльності підприємства. Шумпетер звертає також увагу на необхідності використання інновацій насамперед у практиці діяльності самого підприємства. На його думку, інновація не може залишатися у сфері теорії. Тому, інновації він розглядає як перше використання винаходу у виробничо-господарській діяльності підприємства [11]. Подальше використання винаходу та його поширення деякі науковці називають дифузією інновації [5, 9].

Деякі науковці значно більше розширюють зміст поняття "інновації". Вони вважають, що інновації – це не тільки використання винаходу у виробничо-господарській діяльності, але й також усі роботи, що передують створенню самого винаходу, в т.ч. проектування, впровадження інновацій тощо [6, 12]. Інші автори трактують інновацію як саму ідею, яка є новою та відмінною від існуючої, або як існуючу думку, яка в цих умовах підприємством може використовуватись як інновація [3].

Все наведене вище позує розбіжність поглядів науковців щодо розуміння терміну "інновації". Для одних науковців інновації – це незначні зміни, для інших – це великі та важливі винаходи, ще інші ототожнюють інновації з технічним прогресом і новими технологіями або, простіше, з чимось новим, дотепер невідомим, створеним для конкретної потреби і спеціально спроектованим.

Серед багатьох визначень терміну "інновації" визначення Шумпетера є одним з найбільш відповідних та таким, яке найкраще показує природу цього явища. Шумпетер звертає увагу на багатогранність інновацій, не обмежуючись лише сферою техніки чи технології, а також на необхідність використання інновацій у практиці промислових підприємств.

Під інноваціями ми не повинні розуміти винятково щось нове, до цього часу невідоме. У своїй багатогранності інновації – це не тільки щось нове, а й таке, що стосується модифікації процесів, технік, виробів, способів діяльності новим для підприємства способом. Недоцільним можемо вважати тлумачення терміну "інновації" як технічного прогресу. Таке розуміння стосується винятково сфери техніки та технології і означає зміни, що стосуються використання нових матеріалів, сировини, нових способів використання енергії, нової техніки, технології і т. ін. Інновації – це творчі зміни у значно ширшому аспекті, а технічний прогрес можемо охарактеризувати як один з факторів, який впливає на ці зміни. Стосуватися він, однак, може новизни, яка не завжди є творчою новизною.

Відповідно до іншого визначення інновації – це концепції, які стосуються нових рішень чи модернізації, що існують у різних сферах суспільного життя, а також у природі [9]. Це визначення відмінне від того, яке дає Шумпетер. Впровадження нових ідей у всіх сферах функціонування підприємства за Шумпетером – це інноваційність, а не тільки технічний прогрес [11].

Поряд з інноваційністю існує також поняття ініціативності, яке досить часто ототожнюється з нею. Інновації можуть бути одним з інструментів ініціативності. Ініціативність передує інноваційності. Ініціативний менеджер зацікавлений у пошуку та впровадженні інновацій, які дадуть змогу, наприклад, здобути конкурентні переваги.

Підсумовуючи наведене вище, можемо стверджувати, що інновації можуть бути і є по-різному трактовані. Узагальнюючи підходи різних авторів до розуміння інновацій, можемо запропонувати своє визначення цього терміну: інновації – це як новостворені, так і удосконалені товари, роботи, послуги, технологічні процеси у будь-яких сферах виробничо-господарської та фінансово-економічної діяльності підприємства, а також оригінальні рішення виробничого, комерційного та іншого характеру, завдяки яким суб'єкт господарювання одержує конкурентні переваги.

Інновації потрібні будь-якій державі та підприємству для забезпечення економічного розвитку. Саме вони дають змогу забезпечити динамічний та ефективний розвиток господарства. Створення нових та удосконалення існуючих товарів, удосконалення технологій та організації праці, а також запровадження сучасної системи управління підприємством дає змогу будь-якому підприємству одержати конкурентні переваги. Інновації свідчать про розвиток суб'єкта господарювання, який, будучи одним з елементів системи господарювання держави, створює ВВП. Тому дуже важливо для кожного підприємства здійснювати інноваційну діяльність. У її витоках повинно бути стимулювання такої діяльності на рівні держави, а також сприятливий інноваційний клімат регіону, держави, виробничої сфери тощо. Важливо також на рівні держави підтримувати суб'єкти господарювання, які активно впроваджують інновації. Для цього можна використовувати як інструменти економічної та фінансової політики, так й інструменти освітньої та наукової політики. Підсумком цього дослідження може бути розуміння інновацій як чогось нового, що приносить суспільну користь.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що розглянуто погляди різних авторів до визначення терміну "інновації", а також дано авторське визначення цього терміну. Подальші дослідження у цьому напрямку повинні враховувати багатогранність цього терміну і бути спрямованими на розроблення класифікації видів інновацій, залежно від такої багатогранності, на дослідження стану інноваційного розвитку вітчизняних підприємств щодо кожної складової сфери інновацій.

Література

1. **Александрова В.П.** Економічні аспекти державного програмування інновацій// Вісник Ін-ту економічного прогнозування. – 2002, № 1 (1). – С. 18-39.
2. **Александров И.В.** Стратегия инновационного развития машиностроительного комплекса на основе формирования интеллектуального потенциала (на примере ЗАО "НКМЗ")// Экономика промышленности. – 2005, № 5 (31). – С. 62-70.
3. **Амоша А.** Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення// Економіст. – 2005, № 6. – С. 28-32.
4. **Гава Ю.** Роль сучасних технологій в економіці// Економіст. – 2006, № 6. – С. 62.
5. **Гневко В.А.** Формирование инновационной экономики в России// Экономика и управление. – 2004, № 2. – С. 100-103.
6. **Обґрунтування інноваційної моделі** структурної перебудови економіки України: Наукове видання/ Малицький Б.А., Попович О.С., Соловйов В.П. та ін. – К.: НАНУ, Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва, 2005.
7. **Станіславик О.В.** Теоретико-методичні основи оцінювання інноваційного потенціалу промислових підприємств (на прикладі машинобудування): Автореф. дис. ... канд. екон. наук/ спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (машинобудівної галузі)"/ О.В. Станіславик. – Одеса, 2008. – 20 с.
8. **Стратегічні виклики ХХІ століття** суспільству та економіці України: В 3 т, т. 2: Інноваційно-технологічний розвиток економіки/ За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, Б.Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2007. – 564 с.
9. **Фатхутдинов Р.А.** Инновационный менеджмент: Учеб. для вузов: 5-е изд. – СПб.: Питер, 2005. – 448 с.
10. **Чухрай Н.** Формування інноваційного потенціалу підприємств: маркетингове та логістичне забезпечення: Монографія. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2002. – 316 с.
11. **Шумпетер Й.** Капитализм, социализм и демократия. – М.: Экономика, 1995. – 320 с.
12. **Щедровицкий П.** Инновационная модель регионального планирования// Эксперт-Урал. – 2004, № 11 (138). – С. 25-39.